

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Ivramento Calvniæ. Titvlvs VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

stata sunt merito admittendi, & nihilominus (si de causa liqueat) ad definitivam sententiam procedendum. Si vero aliter absens fuerit, & agatur de spirituali conjugio inter ecclesiam & praelatum jam contracto, electione maxime confirmata, illud in hoc articulo volumus observari, quod super expectatione talium personarum in sacris est canonibus definitum. Quod si forsitan agatur de spirituali conjugio contrahendo: is qui est in praelatum electus, per spacium sex mensium expectetur, nisi (pensatis negotiorum circumstantiis) per superioris providentiam magis vel minus fuerit expectandus.

Si autem de carnali conjugio sit agendum, tamdiu alteruter conjugum expectetur, donec de ipsius a obitu verisimiliter presumatur: quia cum sine culpa sit absens, ut si captivitate, vel aegritudine, aut alio iusto impedimento forsitan teneatur, aut etiam propria, sed non maturosa voluntate in remotis partibus moram facit, ut de facili vel in brevi citari non possit: ei quidem praediciari non debet, cum habeat forsitan exceptiones legitimas ad intentionem contrariam elidendam: eo nequaquam obstante, quod de lapsu carnis possit opponi: quoniam in conjugio casus multi occurrunt, in quibus conjuges sine culpa, sed non sine causa continere coguntur.

Ad perpetuam rei memoriam, vel cum agitur per viam inquisitionis possunt testes sine lita contestatione recipi, & etiam publicari, h. d. usq. ad 6. In alio vero.

Sunt & alii casus similiter & speciales, in quibus absque litis contestatione legitime possunt testes produci, ut quando excessuum inquisitio, vel testium publicatio imminet facienda.

Si reus lites non contestata est contumax, & agitur reali, mittitur actor in possessionem rei petita causa custodia: quam tamen recuperat reus veniens intra annum, si offerat cautionem de stando iuris, & restituit expensas: post annum vero his non servatis, non auditur, nisi super proprietate. Sed si convenitur reali, qui nomine alieno possidet, nominabit Dominum in iudicio, & statuetur ea terminus, intra quem faciet Dominum comparere: qui si intra terminum non veniat, iudex illum citabit, quo adhuc non veniente, iudex mittit alterum in possessionem veram. Si vero reus contumax convenitur actione personali, mittitur actor in possessionem bonorum ipsius rei, pro modo debiti declarare: & primo mobilium, secundo immobilium, si mobilia non existant: vel excommunicabitur reus. h. d. usq. ad finem.

In aliis vero casibus prudenter est attendendum, utrum contumax reali actione, an personali conveniatur. Si reali, mittendus est actor in rei petita possessionem, ut tadio adfectus reus veniat respondurus. Qui si venerit intra annum (iudicio liti praestita cautione, & ac exhibita satisfactione congrua expensarum) possessionem recuperet. Quod si cautionem offerre neglexerit intra annum: actor post annum verus constituatur possessor: super proprietate duntaxat adversa parti defensione legitima reservata. Quod si super rebus immobilibus quisquam conveniatur, qui eas possidet nomine alieno, debet statim in iudicio Dominum nominare, certo dierum spacio à iudice statuendo, eoque ad eius notitiam perducendo, ut vel ipse veniens, vel idoneam dirigens responsalem, actoris intentionem excipiat. Si vero post tempus indultum, quod dispositum est, noluerit adimplere: tanquam lite, quae ingreditur ex eo die, quo possessor ad iudicium vocatus est,

a Quot modis probetur aliquis mortuus docet Odofr. in lib. fin. C. de sacro. eccl. Syn. in l. si quidem C. sol. matr. Maranta in leg. is potest. ubi ponit 23. modos. b De modo probandi iustam absentiam vid. in l. penult. §. ad crimen. ff. de publ. iudic. c In antiquis, casus speciales in quibus similiter, &c. d Vid. l. cum clericis. C. de Episc. & cleric. e al. sinendo.

ad interrumpendam praescriptionem longi temporis contestata, Dominum possessionis iudex tribus à editis legitimis evocabit: & tunc ipso in eadem voluntate manente, negotium summam examinet, in possessionem ipsarum rerum actorem mittere non tardabit: omni allegatione absentis super principali quaestione reservata. Si autem super personali actione conveniatur, vel mittendus est actor in possessionem mobilium ipsius, vel immobilium, si forte mobilia non habeat, pro modo debiti declarati: vel in contumacem est ecclesiastica sententia proferenda: ita videlicet, quod alterutra poena, quae magis timeri debeat, iudex à principio sit contentus: ad alteram nihilominus processurus, si hoc meruerit protervitas contumacis: qui veniens intra annum, vel post annum etiam audietur iuxta distinctionem in alio casu superius adnotatam.

DE IVRAMENTO CALUMNIAE.

TITVLVS VII.

CAP. I.

Clericus in causa ecclesiae sua iuramentum calumniae potest alteri committere: & per se jurare non cogitur, nec debet sine superioris sententia.

Honorius secundus b.

Inherentes vestigiis praedecessorum nostrorum dicentium graviores quaestiones per summum Pontificem terminari: [1 & infra.] Legibus ita [que] competimus esse cautum, ut nullus clericus jurare praesumat. Alibi vero reperitur scriptum, ut omnes principales persone in primo litis exordio subeant iuramentum calumniae, propter quod plerisque venit in dubium, utrum clericus iurandum praestare debeat, aurali hoc officium delegare: quia illud constitutionis editum, ubi clerici iurare prohibentur, à [c] Augustus de Constantinopolitana clericis promulgatum fuisse videtur, idcirco ad alios non creditur pertinere. Vergo dubitas ista auferatur, secundum etiam decisionem filii nostri d. H. quondam Imperatoris, cuius sunt verba haec: & infra. Eius itaque interpretationem corroboramus & divi [Marci] constitutionem ita interpretari debet decernimus, ut ad omnium ecclesiarum clericos generaliter pertinere iudicetur. Nam cum Imperator Iustinianus decreverit, ut canones Patrum, vim legum habere oporteat, & in nonnullis Patrum canonibus reperitur, ut clerici omnino jurare non audeant, dignum est, ut totus clericalis ordo à iuramento calumniae praestando sit immunis. Praeterea statuti Principis tenoris talis esse dignoscitur. Nos itaque (divinae & humanae legis intentione servata) decernimus & Imperiali au-

a Distio, tribus, deest in om. ver. ex Raymundi & An. compilatione. b In impressis Honor. 2. sed ex Codicib. Eccl. veterem lectionem restitimus, & Honorium secundum respiciamus, ut etiam observat Cont. cum ex ordine Capit. huius tituli: non ex Henrici Imperatoris mentione in hoc cap. habita: vixit enim Eugenius, & sedet circa annum Christi 1126. Imperator Henricus Habetur hac decretal. post concil. Lateran. sub Alexand. 3. post cap. 1. & cap. 2. eod. titul. in 1. compilatione. In uno Honor. 2. omnibus Episc. occidentibus. In alio Honor. simpliciter. c Legend. Marciano. ut & infra paulo post. error hinc processit, quod in scriptis codicibus quales habeo. sic scriptum erat: Imperat. Marc. Marcianus. Illi autem scripserunt: Marcus d. Henrici, ut scribitur in vet. lib. ubi additur eam Henrici consilii. Arimini scilicet esse 3. K. Iulii, April. Coitate

clonare irretractabiliter definimus, ut non Episcopus, non Presbyter, non cuiuscunque ordinis clericus, non Abbas, non aliquis monachus, vel sanctimonialis, in causa quacunque, siue controversia, seu criminali, seu civili, iurandum compellatur qualibet ratione subire, sed a-lis idoneis defensoribus (si expedire ecclesie suae noverit) huiusmodi officium liceat delegare. Verum cum hac moderatione, ut Episcopus inconsulto Rom. Pontifice, vel quisque clericus inconsulto praelato suo minime jurare audeat. Omnibus autem Episcopis, & universo clero, ita custodiri debere mandamus, ut si quis in illam commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari.

[1. Nostrium fratrum diligenter consilio inquisito, huiusmodi omnia hanc irretractabiliter Deo opitulante decernimus. Quomodo.]

CAP. II.

In spiritualibus causis, de calumnia non juratur.

Idem ordinari ecclesie Subd. & magistro Omnibus.

Iteras a: [1 & infra.] Sanè Rom. eccl. in his casibus in quibus de ecclesiis, decimis, & rebus spiritualibus tantum agitur, iuramentum calumnie nec dare, nec recipere consuevit: eo quod tales causae non ex legum distinctione, sed ex canonum aequitate finem debentur fortuantur: canones autem iuramentum calumniae in huiusmodi causis nulli prorsus inducunt. Vnde contentione de iuramento calumniae praestando omissa, ad meliorem discretionem vestra procedat.

[1. Benignitatem tuam benigne recepimus, in quibus utrum in ea causa qua inter veni. f. n. G. Bonon. Episcopum, & dil. fil. A. Paduanam Abbatem, sub vestro examine agitur iuramentum calumniae praestari vel recipere conveniat requisivimus.]

CAP. III.

Principalis persona non indistincte relevatur ab onere iurandi de calumnia: licet compareat per Oeconomum: sed sibi vel Oeconomum esse defendendum, nisi a qualitate causae & personarum, h. d.

Eugenius papa.

In praestandis b causis sacramentum calumniae non passim praecipimus exhiberi: sed causae & principalium personarum qualitate inspecta, quandoque per ipsas principales personas, quandoque per Oeconomos, qui causam omnino non nesciant, in animam iurantem illud praecipimus praestari.

CAP. IV.

Universitas tenetur jurare de calumnia, nisi relevet se constitutum Oeconomum.

Idem Magalon. & R. Neumanfen Episcopo.

Imperatorum c: [1 & infra.] Accepimus autem, quod ab Abbate & fratribus d Clarevallis (sicut ab aliis) exigitur calumniae iuramentum. Ad quod faciendum eos cogere non debemus. Sed (ne aliena iura videantur huiusmodi occasione illicitè detinere, & ipsi a causa sua decidant, si ex parte ipsorum praedictum iuramentum, cum res postulaverit, non fuerit praestitum) eidem praecipimus, ut in suo monasterio Oeconomum statuam: qui pro eis petere & excipere, atque iuramentum de calumnia (cum necesse fuerit) valeat exhibere: [2 & infra.] Tu vero frater Neumanfen. Episcopo Oeconomum idoneum statuas, qui in tali officio conveniens ipsi monasterio videatur.

[1. Secularium leges & sanctorum Patrum institutiones ecclesiae veris religiosi in omnipotentis Dei servitio protegent & defendunt, & nullam eum molestiam vel perturbationem qua sacro ordini contrariatur, irrogari permittunt.]

[2. Ideoq; per a. f. f. v. m. q. eosdem fratres qui in ista causa sunt, sicut ratio exigit, plenius instruat, ut de cetero sua iura per hoc non pessius amittant, & alius quantum iustitia permittit, in talibus causis debeant satisfacere.]

CAP. V.

Clerici etiam in eorum causis jurant de calumnia, contraria consuetudine non obstante.

Lucius III. Helion. a Episcopo, & Archid.

Norwicen.

Alterum, quia b novis moribus, nova convenientia dote preparari: mandamus, quatenus in causa fidei iustionis, quae inter R. clericum de sancto Albano, & (I. & F. canonicos) London. vertitur: ad veritatem elicendam, appellatione cessante praestari faciat ab utraque parte calumniae iuramentum: consuetudine, quae legi contraria est, non obstante.

CAP. VI.

Procurator vel Syndicus universitatis ecclesiasticae vel secularis, de calumnia jurare potest. h. d.

Innocentius III. Episcopo Placen.

Cum causam c quae inter Ravennaten. Archiepiscopum, & commune Faventinum (super villa Luci, ac quibusdam aliis) vertitur: delegatis iudicibus duxerimus committendam, & iidem in negotio minime processissent: nos partibus dedimus in mandatis, ut pro ipsa causa nostro se conspectui praesentarent, quorum procuratoribus cum instrumentis de rato, in nostra praesentia constitutis, petitionem ipsius Archiepiscopi per procuratorem ejus fecimus exhiberi: & ad eam, partem alteram respondere, ac interrogationibus & responsionibus reductis in scriptis, & lite coram nobis plenissime d. contestata, fecimus calumniae iuramentum ab ipsis procuratoribus urringue praestari.

CAP. VII.

Episcopus jurat de calumnia, si per seipsum elegit litigare, propositis tantum, non tactis Evangelis. Si vero per Syndicum litigat, per illum poterit jurare. h. d.

Gregorius IX. Episcopo Beluacen.

Cum in causa pecuniaria (quam inter te & R. e motam esse proponis) non per te, sed per Syndicum, vel actorem elegeris litigare, per illum quidem praestandum erit calumniae iuramentum: quod si per te ipsum, propositis tantum, sed non tactis Evangelis (sicut in dicendo testimonio) a te videtur huiusmodi iuramentum exhibendum: & infra.

Actor recusando iuramentum calumniae sine causa, cadere debet ab instituta actione: reus autem debet haberi pro confesso, hoc dicit.

Pena vero recusantis hoc iuramentum cum praestandum fuerit, est ut actor ab instituta cadat actione, reus autem haberi debeat pro confesso.

DE DILATIONIBUS.

TITVLVS VIII.

CAP. I.

Summa sc: (ne videatur convenire rubri. de appellationibus.) Citatio vocatoria cum peremptoria non debet esse nimis brevis, maxime ubi de rebus ecclesiasticis agitur: nisi necessitas aliud suggerat.

Alexander III. Camua. & Vigor. Episcopi.

DILECTI f filii, Abbas & monachi de H. nobis insinuare curarunt, quod cum causam, quae vertitur inter ipsos, & moniales de

a Ut in c. 4. infr. de fidei iuss. b Poff. concil. Lat. sub Alex. 3. part. 23. c. 5. & c. 6. eod. tit. in 1. comp. c C. i. eod. tit. in 3. comp. d al. legitime. e al. M. f. Poff. concil. Lat. sub Alex. 3. p. 4. s. f. ubi est integra fidei species.

a Cap. 3. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lat. sub Alex. 3. c. 7. b Poff. concil. Lat. sub Alex. 3. p. 23. c. 3. & c. 4. eod. tit. in 1. comp. c Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lat. sub Alex. 3. p. 23. c. 4. d Francovilla, vii.